

Proprietar: V. L. LUDOVIC VAKÁR
 Ing. la Tribunalul Ciuc, an. 11940-1938, Dos. No. 27.

CSIKI LAPOK

(ZIARUL CIUCULUI)

Redactor responsabil: VICTOR RÉSEGH
 Inginer-Agronom

A nagy háboru

Két hete teljes erővel tombol. Még él az a nemzedék, amely Verdunról, Arrasról, a Somme mellett és más nevezetes állomásain a régi vérontásnak elvérzett és még rezsner tanúja lehet ama háboru edes testvéreinek. Csakhogy még fotosottabb a tempo. Egyelőre el sem tudjuk képzelni mindazt a pusztítást, amit az új harc eszkösei jelentenek a világtörténelem legnagyobb vagonhídján. Ami a képseleltüknek irányt szabhat, az mindössze az utóbbi esztendőnek gyűlölete, amely világosan mutatja a világunk azt az utat, ahová vezetői fog az emberiség között eihatalmasodott gyűlölködés.

Mi a történelem tárgyilagossan ki fogja nyomonni azt, hogy ki felelős azért a katasztrófáért, ami ma ismét rázta a világra. Ezt a súlyos tételt nem lehet a kávéházi beszélgetés levegőjében megoldani, mert hiányzik hozzá az elfogulatlan tájékozottság. — Bízunk majd nyugodjunk abban, hogy szemünk előtt tömegük kell ismét egymásnak rohannak azért, mert nem lehetett kivonatos utat találni.

Nem lehetett vagy nem akartak? Miudogy most már. A kocka el van vetve. Senki nem törődik a végével. A világ egyik fele vérzik, a másik szorongó erővel léli a hirtelét. Embermilliók vetők magukra újult és szenvedések, a hazátságának keserű megpróbáltatásait. Fialal életük hullanak rákára. És minden nemest erejét végéig megédesítve késült a legnagyobb áldozatra, amit meg kell hozni, ha úgy kívánja a helyset.

A helyset nyugaton úgy kívánta, hogy vár patakossan. Hat patakok is olyan meretekben, amilyent nem látott még ember. Új baba dolog volna ma sajnálkozni. Nem ideje annak. A háboru kemény elhatározásokat követel mindentől. Kötelesség megacélozni a szívüket minden bekövetkező áldozatra.

A mai nemzedéknek erre meg van a megfelelő iskolája. Mij a pergőtűs, a szurogyharc, becsúadva a sábozó repülő és tankháboru csodáit, elvégezik a kijózanodásnak ebresztő feladatát is. Bizuk csak rá. Csodálatos módszerek ezek. Aki egyszer esteben kóstolta, az soha nem felejt el. Természetesen köntöni kell beőle. Anélkül érséketlen az ember minden magasabb érésének, békés és megbocsátó hangnak a befogadására. Régi igazság az, hogy a szenvedésben megölték a lélek: Nos a háboru szenvedés legnagyobb orvossága ezen lelki folyamat elindításának.

Ilyen az a háboru, jart ember gondolatai akkor, amikor a rádió látávoion kívül tömeg igazságát és nagy hadikérdést figyeli. Aki tudja azt, hogy a rém előtti halálfeletem milyen természetes, hogy emberek milyen különböző szívekkel viselkednek a fertőzőségek ellen a nagyszerű próbáin, az más szemévesen keresni a sokta szemlélni és értékeini mindazokat a jensegéket amelyek ebben a tömegkatasztrófa alkalmas helysetben értenet sodorják a jószágát.

De hát ez ma nem hang. Nincs is létjogosultsága. Egyedül az örök Réma aggódik. Más keveset törődik a daczal a szakadékkal, amerre sodródik az a világ, amelytől kivessett az igazság, a jószág, az egy-mas szenvedéseit megőri igazságnak az alapja.

A másik háboru évenként hónapos tömegkatasztrófa nem volt elég megrázó ahhoz, hogy az embert levezesse az evangéliumi mélységek igazságaira. Ugy hiszik a mostani szörnyű pusztítás igyekszik pótolni ezt a mulasztást.

Utban az ég felé.

V.

3. Kedvenc ételom: az élet vize.

Am emberli élet másik fontatórja a kenyér után: a víz. M-g az életet a fontoznak mondja a székely: élet, ital, álm: szükség a három. A legnagyobb győrelmet a szomjúság idézi elő. Jzus a pokolról tárgyalva, példabeszédekben a legnagyobb bűnnek a szomjúságat életében a szomjúságot említi. A duszadag a túlságban győtrőve Ábráhámtól kerli, hogy Lásár ujjhegyén egy ceapp vizet adjon. De ezt sem kupta meg. Az állatok a szomjúságtól elszusztulnak. Aból nincs tilta, egészséges víz, ott az emberek betegek, szatyák. Az éhséget még el lehet túlni, de a szomjúságot nem. Az Ur Jzus igen sokat szenvedett nagypntéken, hiálította a sok kíélet-velet, keresztrefestés bűnjét, de azért nem panaszkodott, sószó nem hagyta el ajkát, csak az iszonyatos szomjúság mondatta el vele a kínos szó: Szomjúságom!

Am emberek nemcsak testi, de szellemi-lelki létele is szomjúsos, az is kielégítést igényel. A szellemi szomjúság egyetlen enyhítője: az igazság. Azért Jzus boldogoknak mondja ezeket, akik szomjúsosak az igazságot, mert megelégtettek. De milyen igazsággal? Am emberek keresik az igazságot, de nem jó helyen, így a gasság útjára lépnek a gonoszsághoz nyulnak. Am igazságot nem emberek adják, hanem az, aki ma-

gát annak nevesi: Én vagyok az út, az igazság és az élet. Am ég és föld elmúlnak, de az én igém (egy az ó igazsággal is) el nem múlnak. Sokan Plátus módjára érdeklőnek: mi az igazság, de elfutnak, hogy no kelljen hallaniok, mert akkor asszerint kellene is cselekedniök. Így jutnak az elmék kévtanok sötétségébe a jonnek önmagukkal ellentétbe. A tömérdák „ismun“ mind határtó az igazságkeresés útján, Eiferdől az ésa, ha nem Istenhez igazodik.

Téboly és öngyilkosság a szomoru fiadéja a megkerült elméknek. Fel, vagy állgasság a szellemi szomjat nem oldja, sőt fokossa. Azért kiáltott fel Jzus a templomban az ünnep utolsó nagy napján: „Aki szomjazik, jöjjön én hozzám. Aki hisz én bennem, mint az Irás mondja: ödvizet folyót fakadnak majd őbőle.“ — Azért áll szóba Jákób kútjánál a samariai asszonyal a kér tőle vizet: adj innom, hogy a bűnétegetést ráterelje a lelki szellemi itatra. Am asszony csodálkozni, hogy Jzus élő vízről beszél a kéri ennek magyarázatát, mire ő jószágon válaszol: „Mindaz, aki a vívből (s. I. Jákób kútjából) iszik, ismét megiszomjánik, aki pedig abból a vívből iszik, melyet én adoz neki, soha többé nem szomjazik mindörökké, hanem a víz, melyet én adok neki, az örök életre szűköllő vízforrás lesz benne.“

Igen, Jzus igazságának üldő és megsejtelő ereje a jelen életből ányunk az örök életre. A lélek szomját csak Isten oldja el. Mitent a szarvas a forrás vizéhez, úgy kívánkosik lelkünk Istenhez, szomjúság az erő, éló letent a Zsoltaos szerint is. A pusztaban Mózes Isten parancsára Horeb sziklájából vizet fakasztott, az újszövetségben Jzus szent veret nyujta a szentáldozásban, mint az élet vizet a lélek szomjúságának kielégítésére. Lavalliere Éva is csak akkor nyerte vissza lelki egyensúlyát a keserű krisztusi hygienia szerint egészenesen elni, mikor megtalálta az evangéliumot, az öröm-hirt, Jzus tiszasát, mely egy-az-erre helyes utra állította ezt a tévelygő szűnést, mert szomjúságot nem az országotok posvány vízből enyhítette, hanem Krisztus örök igazságának tiszta forrásából a lelke szomját Krisztus vere cállapította le.

Beigazolástak életében Krisztus arany szavai: Keressétek először Isten országát s az ó igazságot s a többi mind hozzáadatsuk nektek.

Körsai Lajos.

A csikmegyei Magyar Népözösség gazd. szakosztályának közleményei.

Sok munkat kell eivegeznünk minden nap a gazdaságban a mostani viszonyok miatt. Ezért amint annyira megvirradt, hogy láthatunk, munkához kell kezenünk, úgy amint az 40—50 éves is volt eselőtt. A korai reggeli munka szamaradását egész nap nem pótolhatjuk, különösen ferre meleg napokon. Am igazonó állatok pihenjenek déli 11 órától déliután 2 óráig, az alatt a déli etetések végezhetők. A munkások is megérdemlik a déli 2 órai pihenést, ha korán álltak munkába. De csakis így. A jó kaszas reggel 8 óráig annyit kaszál, hogy többet nem lehet a nap egész hátra lévő részén. Evesi, pihenés időzet óraszerint pontosasággal osszuk be. A napnemosok se felejtsek el, hogy ma a gazdaságok nagy terheket ró a birtokokra is és ha becsületesen nem dolgoznak, vesztéség áll be, ami végelemésben a munkás is keményen sújtja. Palinkáról, dohányról, éselek miódségéről ma nem illik annyit beszélnünk. A mostani időzben a korszmasás egyenesen szegyen.

Az igaz állatok rössere mindennap munkáról gondoskodjunk, különösen ha istállóva vannak. Helytelen pl. az, ha a gazda 2 lova pihen, mert gardájauk kapálni kell mennie. Akárhogy is kapátjon a gazda, nem tudja azt a veszteséget kárpótolni, amit a két lova pihenése okoz.

Mikor hengeressünk?

Tarítás asársága után, ha a növények nem akar-nak kikelni, hengeressünk azért, hogy a nedvesség az ósasenyomás folytán a csírásandó magvakhoz érjen és a kikélet sejtessze. Hengerésés után nyomban boronáljunk, hogy a nedvesség egészen felasture ne jusson, hanem a csírásandó magvaknál megálljon. Régiös területet is hengereshetőnk, hogy a kasza síja első legyen. Tu'ságos az feltalult talajunknál, amikor a szántón a ssi a port annyira fujja, hogy a szil látnunk tőle, a hengerésés szilont jó. Ilyen talajok nálunk is vannak a lankas mélyedések partjain, ugynevezett tösegen talajok (pl. a csekéfalvi határban, megysáránál).

Apró magvak, főleg pedig a répa mag betakarásához a henger igen jó. Nedves területet nem szabad hengeresni.

A burgonya ápolása.

Vidékünk talaja és éghajlata a burgonya termesztésére igen jó. Ezért a burgonya a jó munkát megérdemli.

Mihelyt a burgonya kibúj, a talajt porhanyítsuk, saraboljuk meg. Ezt végezhetőnk kézi kapával, de a

célnek igen jól megfelel, ha a sorok irányában könnyű boronával boronálunk, ha egy-két burgonyát ki is fordít es nem baj.

Egy-két hét múlva kapálunk, ezt ha a burgonya sorba lett ültetve, legjobb lókapával végezni. Ha a talaj eső után megesev-pesedett volna, vagy meggyomosodott, a kapálást ismételni kell.

Lókapálás után a növények közt maradt gyomokat kézi kapával szűkség szerint kivágjuk.

Kapálás után, mihelyt a talaj annyira ülepedett, s töltőgesesben kezdünk, mégpedig minél előbb, mert az az elvőnlít esár a föld alatt nem tud kötöl a kevés lesea a termés. A töltőgetést jobb 2—3 isben fokozatosan végezni, amit mi csak lókapával végezhetőnk, mert az ily sokasori kézi töltőgetéshez sem időnk, sem penésünk nincs.

Az a töltőgetés, ami nálunk divatos, nem egészen jó, bár természetesen és jónak látszik. A burgonya bokrot egészen körül kapálják, mintegy kupot huanak körűlírte. Es azért nem jó, mert a bokrot a nap minden oldalról aránylag nagy felületen éri, amiért az kiszárad. E mellett a rendszer mellett a terület nincs jól kihasználva, mert a bokrok ritkák. E helyett jobb az u. n. bakhátas töltőgetés, amikor a töltés háttérűszerűleg nést ki, amikor tulajdonképpen a burgonya csak két oldalról van a nap hevének kitéve. Lókapával csak a rendszer szerint történhet a töltőgetés. A területnek kihasználására jobb; ugyanis a burgonyánál elég ha a sorok egymástól 60 cm. távolságra, a sorokban a növények 40 cm.-re esnek.

Töltőgetés után a még netalán később fellépő gyomokat kell ki tépni és a tisztogatást elvégezeni, ami abból áll, hogy az idegen fajta, beteg töveket eltávolítsuk. Ugyanis a levéljáról, virágról könnyebb megismerni a nem kívánatos fajtákat, betegségeket, mint a már felcsedett késs burgonyáról.

Es ott fontos, ahol vetőmagburgonya termelésével foglalkoznak.

Békás község erőszakos legelőfoglalásai.

Az agrárisváltások során a csikmegyei székely közbirtokossági vagyonok sok ezer holddal csökkentek. A megmaradt területek igen sok esetben a tulajdonos közbirtokossági tagok legeltetési szükségleteit sem fedezik. A rohamos és rendszeretlen erdőkitermelés következtében kénysszat-alakulás előtt áll Csikvármegye gazdasági létele. A ta, melyet évtizedek hosszú során át létalapnak tekintettek a székelyek, ma már nem nyujt megélhetést. A nem is olyan régen hatalmas biterjedésű erdőségekkel rendelkező vagyonközösségek ott tartanak, hogy költségvetésük fedezése céljából kénytelenek illetéket kivetni tagjaira. Ilyen körülmények között nap-nap után jobban előtérbe kerül az állattenyész-tés és mezőgazdaság. Ebből önkéntelenül következik, hogy minden rendelkezésre álló legelőterületre szükségük van a vagyontulajdonos közbirtokossági tagoknak.

Ebben a helyzetben érthető, hogy a Gyilkostó környékén legelőkkal rendelkező közbirtokosságok körében nagy elkezeredést idézett elő Gyergyó-békás lakosságának magatartása. Békás lakossága máfél évtized óta különböző érdekesportokra tagozódva újabb és újabb területeket vesz birtokába erőszakkal. Évekkel ezelőtt a hírhedt „Királykut“ és „Ivánének“ havasokkal kapcsolatosan valósgos háborút viselt az akkor fénykorukat élő politikai pártok ügynökei által felúztelt és félrevezetett lakosság. 1932-ben az akkori nemzeti parasztpárti kormány szabadrkézből megvásárolta a tulajdonos Csikkarczfalva és Csikjenőfalva közbirtokosságoiktól ezeket a területeket és nemzeti ajándék címén a nyugtalan Békásnak adta.

De Békás lakosságát ez sem csendesítette le. A gyergyószentmiklósi, tekerőpataki és csikmadarasi közbirtokosságok évek óta eredménytelenül küzdenek a falu törvénytelen foglalásai ellen. Gyergyószentmiklós „Lapos“ nevű 450 holdas legelőjét veszik különböző békási csoportok minden tavasszal birtokukba. A kérdőes területekre erőszakkal behajtják állataikat, fejsze csoportok őrt állanak s ha a tulajdonosok egyetlen állatot ezekre a területekre mernek hajtani, kiverik. Eljárásukat azzal indokolják, hogy szükségük van a területekre.

A székely vagyonközösségek éveken keresztül fizetik az erőszakkal elfoglalt területek adóját, miközben nem tudják használni. Területhiány miatt tilos legeltetésben érik a hatósági erdőőrök a székely gazdák jószágait. Egy-egy vagyonközösség 80—100 ezer lej bírságot fizett már tilos legeltetés címén, nem is beszélve arról a felbecsülhetetlen anyagi kárról, melyeket saját jószágaik okoznak az erdőtulajdonosoknak, amikor az ujonnan ültetett erdőzben legelnek.

Sorozatós panaszok alapján a mult nyáron miniszteri kiküldött helyszini vizsgálatot tartott s megállapította: Békás lakossága teljesen törvénytelenül jart el, amikor idegen tulajdont képező területeket erőszakkal vett birtokba és használta. Utasítást adott, hogy záros határidőn belül hagyják el az elfoglalt területeket. Békás majdnem késo őszig hústa és halasztotta a kérdést. Akkor vonultak ki a jószágokkal, amikor a tulajdonosok semmit sem értek a legelővel.

Néhány héttel ezelőtt Gyergyószentmiklós, Tekerőpatlak és Csikmadaras közbirtokossága levelet kapott különböző békási csoportoktól, hogy Lapos, Szalók, Nyirosutak, Zardán és a Benedek havasokra szükségük van. Használtukról semmi körülmények között nem mondanak le. Békés uton adják bérbe nekik ezen területeket, ellenkező esetben megélhetésük erőszakra kényszeríti. A legújabb békási lépés érthető elkeseredést váltott ki az érdekelt közbirtokosságok körében. Nyomban értesítették a csoportokat, hogy talp-alattnyi helyet sem hajlandók átengedni. Nincs bérbeadó legelőjük. Egyidejűleg értesítették a megyefőnökséget és a vármegyei gazdasági hivatalt is a békási készülődésről.

Ilyen előzmények után Drimba Iosit ezredes-megyefőnök Gyergyószentmiklóstra értekezletre hívta az érdekelt székely közbirtokossági, a békási csoportvezetők és előjárósági tagokat is. Az értekezleten csikmadaras közbirtokossága képviselőit is Dr. Kovács Károly képviselő is megjelent. Először a Gyergyószentmiklósi „Lapos ügyet“ ismertették a békásiak. Előadták, hogy földhöz ragadt szegény emberek. Megélhetésüket csak úgy tudják biztosítani, ha a „Lapos“ 440 hold kiterjedésű, nagyszerűen karban tartott legelőt megkapják. Ha Gyergyószentmiklós nem akarja vevő nem tudja átengedni ezt a területet, akkor adják a „Cohárd“, „Likas“ és „Kupás“ területeket, melyeken 1400 hold erdő mellett 600 hold legelő is van.

György Fazakas István közbirtokossági elnök határozottan visszautasította a követelést. Nyíltan feltette a kérdést: milyen alapon foglalják el évek óta minden tavasszal a békásiak a Lapos havast? Részletesen ismertette, hogy a most erőszakosan követelőző csoport nincs ráutalva újabb legelőre. Van nekik elég. Az agrár kisajátítások során az állam minden igényüket kielégítette. Többek között a Lapos havasból is kaptak 600 holdat. Ezt a területet közszégi legelői minőségben adta birtokba az állam, ők pedig kaszálót csináltak belőle, majd felosztották a némelyik már el is adta a maga részét. Lezsegezte a Gyergyószentmiklósi közbirtokossági elnök, hogy a békásiak által meghonosított erőszakos birtokfoglalás veszedelmes helyzetet teremt, melynek mindenképpen elejét kell venni.

Hasonló értelemben beszélték a többi közbirtokossági elnökök is közszégi kiküldöttek is. Békás képviselői viszont azt bizonygatták, hogy régebben is bérelték ezeket a havasokat s ezen az alapon „dabérii“ minőségben bizonyos jogokat szereztek. A területek használata nélkül nem tudnak megélni.

A békásiak álláspontját Bors vármegyei gazdasági tülgyelő is támogatta.

A közbirtokossági vezetők arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a szóban forgó területeket nem bérelték a békásiak, de ha bérlésben legeltettek volna is valamikor, az agrár kisajátítások után a helyzet lényegesen megváltozott, mert akkor a vagyonközösségek birtokában csak a tagok megélhetéséhez elengedhetetlenül szükséges területek maradtak meg, a többit a békásiak kapták.

Végül Kovács Károly dr. alapos jogi felkészültséggel mutatta ki a békásiak követeléseinek törvénytenségeit és vázolta az ebből folyó következményeket.

A tárgyaláson elhangzottokról jegyzőkönyveket vettek fel. Drimba ezredes meggyötörte a békásiakat, hogy kérésüket tanulmányozni fogják. Ahol csak lehet, segítenek rajtuk. Tartózkodjanak azonban minden törvénytenségtől. Erőszakos uton ne merjenek talpaltatni helyet se elfoglalni senkiktől, mert ennek komoly következményei lennének.

Ezzel zárult az értekezlet. Az érdekelt székely közbirtokosságok vezetői azzal tértek vissza, hogy ebben az évben nem éri meglepetés őket s ingatlanukat szabadon használhatják. Tévedtek.

Május 15-én reggel ugyanis a Gyergyószentmiklósi közbirtokosság vezetősége négy pásztorral utnak indította egyik gulyáját a Laposra. 16-án az egyik pásztor értesítette az igazgatóságot, hogy a havast fejszével felszerelt Gyergyóbékási csoportok erőszakkal birtokba vették; őket meggyenygették ha azonnal el nem hajtják a jászágókat, „bej“ történik. A 4 pásztor kénytelen volt engedni az erőszaknak.

Fazakas István közbirtokossági elnök távbeszélőn azonnal értesítette Drimba Iosit ezredes-megyefőnököt és sürgős intézkedést kért. Csikmegyei protektusa meglepetéssel fogadta a hírt. Megígérte, hogy a kérdést a lehető legelővidebb idő alatt erélyesen rendezni fogja. Utasította egyben Fazakas elnököt, hogy jelentését haladéktalanul foglalja írásba. Tekerőpatlak és Csikmadaras közbirtokossági vezetői a hír vétele után nyomban a békásiak által igényelt területekre siettek, hogy lássák, mi történik ott. Meg vannak győződve, hogy az 8 tulajdonukat képező területeket is birtokba veszik a békásiak.

Drimba ezredes-protektus erélyes intézkedéseket fogantatosított. Felszólította a békási előjáróságot, hogy figyelmeztesse a békásiakat miszerint nem tűr meg semmiféle erőszakosságot. Ugyanakkor pedig a csendőrséget utasította, hogy haladéktalanul lásson neki a törvénytelenül elfoglalt legelőnek a békásiaktól való megtisztításához.

Amint lapunk zártkörű értesültünk, a csendőrség teljesítette a rendelkezést és a legelőkről kitarították az erőszakoskodó foglalókat.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **As Uralkodó határozott kívánságára elmaradnak a június 8-iki ünnepségek.** Ólelősége as Uralkodó a következő levelet intéste Tatarscsu miniszterelnökön: „Miniszterelnök ur, értesültem, hogy trónom elfoglalásának 10-ik évfordulóján, június 8-án, ünnepelésben akarnak részesíteni. Tekintve azt, hogy a jelenlegi helyzet és a mostani körülmények nem alkalmasak ünneplésre, amely különböző körülmények között elhatározásom, amelyben minden körülmények között ragaszkodom, hogy ezidőn lemondok erről as ünneplésről. A legnagyobb elégetélem és legnagyobb örömem as, hogy mindenki tehetségének legjavát és munkakészségének teljesét ál-dozza a haza javára, Carol“.

BALASSA BALINT.

1594 május hó 26-án halt meg Balassa Bálint, as első nagy nyelvőrészünk, as első nagy lírai költőnk. Katona volt ifju éveiben. Egerben a végvári vitések között küzdött az egész keresztényvilágot fenyegető török ellen. Valószínűleg ezen időben Egerben ismerkedett meg Losonczy Annával a vár kapitány feleségével. Ebből az ismeretségből valóik lírai költszétének gyöngyei a Julia daltól, amelyekhez hasonló szép dalokat Kisfaludi Károly és Csokonai föllépéséig nem irtak. „Boldogtalan vagyok, mert kinajm nagyok“ kezdett verse a kuruc korban mint népköltöemény terjedt el. Híresek a katona daltai. Ének a végekről. — Altalában Balassa Bálint a magyar lírának első nagy költője, akinek emlékét ma idézzük. Illik minden magyarnak legalább ennyit tudni, erről a sokat hányatott, nyugtalan és szilaj vérü lírikusunkról.

— **Felvétel internatumba.** A Szent Ferenc-rendi nővérek vezetése alatt nagyszabeni (Sibiu) tanítónőképző V-ik osztályába és a kereskedelmi liceum V-ik osztályába felvételők, akik a gimnázium negyedik osztályát végezték. — A folyamodványhok: állami születési anyakönyvi kivonat és abszolváló bizonyítvány vagy Ércsítő cmatlandó. Bannlatási havi díj 560 lej. Van as intézetben elemi iskola és négy osztályu leánygimnázium is. Ezen tagozatokon is 560 lej a havi ellátási díj. Tanácsos meelőbb kérni a felvételt, míg a helyek be nem telnek. Minden tagozatnak nyilvánossági joga van. Prospektust késszóggel küd as igazgatóság. Az intézet rendkívül előnye, hogy a növendékek gyakorlatilag könnyen elcsajátíthatják a német nyelvet.

— **Gyásstantiszelet keretében áldos a osiksszeredai róm. kat. főgimnázium P. Bangha Béla emlékének.** A főgimnázium tanári kara és ifjusága megható módon kíván áldosni P. Bangha Bélának, a nagy katolikus írós és szónok emlékének. Elhatározta, hogy gyásstantiszeletet tart, melyen megemlékszenek as egész világon ismert magyar katolikus jesuatársasági atya életéről, működéséről. Az ifjusági énekkar gyászdalokkal szerepel Sarkadi Elek harnagy, tanár vezetése alatt.

— **Városfejlesztési munkálatok Csiksszeredán.** Annak idején megrituk, hogy Drimba József alezredes megyefőnök közbenjárására 400 ezer lejt utalt ki a hормány Csiksszereda város részére, a gör. keleti templom és városbássa között létesítendő sugárút elkészítésére. Szász Gergő polgármester ennek és a megrendelésére áúló összegeknek a felhasználásával meg is indította a munkálatokat úgy, hogy azok befejezésére készen áll és valóban egyik legsebbs útja a városnak. Különböten teljes befejezés előtt áll a Nemzeti Bark modern épülete is. As egyemeletes, a lehető legkorszerűbb és legjobb anyagokból épített palota valóbanos látványosság számba megy vidéki viszonylatban. Eddigi költségek meghaladják a 16 millió lejt. Még csak a vaskertészi és aszfaltosási munkálatok vannak hátra és azután ünnepélyesen átadják rendelkezésének. Ugyancsak teljesben késszóban vannak a görög katolikus tempom külső építési munkálatai is. A belső és berendezési munkálatok egyelőre pénshiányában szünetelnek. A templom eddigi építési költségei meghaladják as ötmillió lejt. Esztől eltekintve alig van építkezés a város területén, amit as építkezési anyagkereskedőkön kívül az építésnek is erősen megéresnek.

— **Sokotlanul hideg a osiksszeregi május.** A májusi időjárás Csiksszeregeben egyik meglepetést a másik után hozta. Mindjárt aonnal későntört rának a rügyfakasztó május, hogy a hőmérő több napon keresztül a fagypont alá süllyedt. Talejmentli fagyok, havasok, hiharmatok változtatták egymást, sml a tavaszi munkálatokat egészen mértékben akadályozta. Május 24-et trunk és a fűtött szoba jól esik Csiksszerege, ahol egy ől tűzfűtő 1500 lejteket kóranak. A fa hazájában is egyre kellemetlenebb gondot okoz es a mostani május, amely a nyolcadik tűselő hónapot jelenti a végértványosan kimerült és olyan sok irányban igénybe vett lakosságnak. Éi még ti tudja milyen nyomorúság vár ráknt. Hiszen Csikban a voltaképpenli nyárnak mindjárt vége is van és még egyetlen meleg napuk nem volt, sml sok mindenben pótolhatatlan károkat jelent.

— **A tavaszi országos állat- és kirakóvásár.** Csiksszeredában május hó 17—18-án tartották meg a tavaszi országos állatvásárlatot, május hó 20-án volt a kirakóvásár napja. As állatvásárok közepes felhajtás mellett nagy keresletet és sokotlan árcsökkenést eredményeztek. Különbösen nagy volt a kereslet a kiviteire alkalmas vágómarhában. As árak ugrásszerűen emelkedtek, úgy hogy as utóbbi két hónap alatt es as emelkedés a 60—80 százaléket is elérli. Teljesen kifojtett ökr párjánt 28—40 ezer lejt fizesnek. Igásőkör párja elérte a 25—35 ezer lejt. Jő fejős tehén darabja 15—20 ezer lejtért kelt el. A vágni való ökr párjánt élősnyban 23—25 lejt fizesnek, a bika ára 18—23 lejt között váltakozott, a növendék vágni valót 22—24 lejt árában vásárolták. As állatvásár a nagy kereslet jegyében lejött le, de a gazdaság nem szívesen adták el állattakat, tekintettel as árak állandó emelkedésére. A mészárosok körében általános as a panas, hogy as árak folytonos emelkedése miatt nem tudnak dolgozni. A tavaszi kirakóvásár rossznak mondható, amelyet szintén megnevert a piacnak, as áraknak állandóan hullámszó bizonytalansága. Sok kellemetlenség volt a honvédelmi bélyegekkel.

— **A Maros-tartomány magántisztviselői szakkmai egyesületének központja Szeben és pontos címe: Sibiu, Strada Tribunalul Nr. 8.**

Uj rádió szaküzletemben

eivállalok bármilyen javítást.

Atármilyen típusu és bárhítől vett rádiókat leggyorsabban javítok

Uj, nagy teljesítményű akkumulátoröltő berendezéssel

öltést leggyorsabban végelek.

Minden akkumulátort asonnal töltésre kapcsolok.

Rádió Vécsey

Merourea-Ciuc, Str. I. C. Bratianu 48 as Uri Kasszó épületében, a régi árszettel szemben.

— **Május végén befejezik as iskolai évet.** Ugy as elemi, mlnt a középiskolák igazgatóságához megérkezett as illetékes közeptatásiügy felad. hatóságok rendelete, amely szerint as előadásokat május hó végével befejezik. As elemiliskolák 4—7 osztályanak növendékek fognak csupán vizsgára állni, a kisebbek nem Ugyancsak nem kell vizsgára ámlnek a középiskola 1—6 osztályába járó növendékeknek sem. Ezek növendékei évvégén össze-foglaló írásbeli vizsgát tesznek és ennek eredményétől függ, hogy milyen jeggyel kerülhetnek ki as osztályból. A ketedik osztály növendékek kerülnek csak szóbeli vizsgára. Június hó 1—8-ig valamennyi intézetben strajer ünnepségek lesznek. Klencsárdán tartják a befejező ünnepet majd június hó 10—15-ig lesznek as elemi iskolák 4—7 osztályos tanulóiak szeróvissegei. A vidéken a járássokban négy csoport vizsgázik egy bizottság előtt. Június hó 16-ól kezdve valamennyi elemi és középiskolában beáll a tanítási szünet.

— **Nagyszámu osiki iparos és kereskedő adja vissza engedélyt.** A nehés gazdasági viszonyokra való hivatkoással igen sok csiki iparos es kereskedő adja vissza engedélyt és szünetel meg ipara gyártásait és üzétét. Nincs nsp, hogy a még több kéréséből is jelentkezszenek a Munkakamara csiki árendelárségéről évtizedes mu ttal rendelkező iparosok és kériik as iparengedélyük törlését. Legtöbb iparos as elviseelhetetlen költszerekre is hivatkozik, valamint a megcsappant munkaszámra veseti vissza, hogy ipara már nem ad megélhetést. Néhány hét óta ugyanezen sajnálatos tünet mutatkozik a kiakerekedők körében is. Különbösen a Gyergyóli részben gyakori üzétbeszárásokat jelentenek. A kiakerekedők arra hivatkoznak, hogy a rendkívül mértékben megrágott áruikknek újabb besszeresítésre a mai viszonyok mellett gondolni nem lehet. Boljtuk, üsletük kiürlt és miután áruinkat kiigesszielni nem tudják, kénytelenek ezt a legutolsó megoldást igénybe venni, hogy meglévő kis vagyonkájukat legalább meg tudják őrizni.

— **Jelentős árukészlettel rendelkezik a osiki falpar, de a szállítást késlelteti a vagonhiány.** A csiki falpar teljes üzemmel dolgozik, mert egyre élénkül a kü földi áruszforgalom. Aronban nagyon késlelteti a szállítást ez a körülmény, hogy a fakeskedőknek vagonhiánnyal kell küzdeniök.

— **Halalozások.** Csiksszeregeba községben, vasárnap, 78 éves korában elhunyt Tamás Elek nyuz csendőrtársasörmester, közbirtokossági pénztárnok, volt községi bíró és egyhásgondnok. Temetése május 20-án ment végbe és azon részt vett a község egész lakóssága. Bógóli József esseres-plébános mondott megható beszédet as elhunyt fölött, akit özvegyén, Bacsoni Márián kívül, kiterjedt rokonság gyászol.

— **Dr. Ady Endre csikszentmártoni ügyvéd május 22-én hajnalban hirtelen meghalt 64 éves korában.** Régi szilvszja hirtelen végzett Ady Endrével, aki még egész vidáman tért nyugovóra május hó 21-én este és minden előkészítélet meg tört arra, hogy reggel Csiksszeregeba tudjon tárgyalással ellátására. Hajnalban szilvgöröcsök léptek fel és pillanatok alatt halálát okozták. Halálát özvegye, gyermekei és nagy kiterjedésű rokonsága gyászolja. Temetésén as ügyvédi kamara, a bírói kar hivatalosan is képviseltette magát és május 24-én nagy részvét mellett helyesték örök nyugalmomra.

— **Husz éves érettségi találkozó.** Dócsy András kereskedő és Benedek Péter jegyző felkérlik aron osztálytársukat, akikkel a csiksszeredai róm. kat. főgimnáziumban 1920 évben érettségiztek, hogy 20 éves találkozójuk megrendésére céljából lépjenek velük érintkezésbe, mlkor és hol lenne legalkalmasabb megtartani érettségi találkozójukat. Míntihogy a gimnáziumnak 50 évvel ezeüütt érttséglétszettelje la most tartják találkozójukat, szeretnők, ha egyszerre tarthatnók meg. Eért kérjük az osztálytársakat, hogy elhatározásukról június 15-ig értesítsenek. Atik e felhívásunkat olvasásák és tudnak olyanokról, akik nem vehetnek e lap uján tudomást, értesítsék, hogy senki se maradjon ki találkozómról. — Levelek: Dócsy András kereskedő, Merourea-Ciuc címre küldendők.

— **Verekedés.** Kelemen Lajos Sándor madéfalvi lakost, a sógora Kelemen Aron és annak Ferenc nevű fia es utcán megtámadták és súlyosan megvertek. A verekedőköt 1-1 hónapi elzárára ítélték.

Gyergyói élet



**210 éves a Gyergyószentmiklósi örmény templom.
Bensőséges egyházi ünnepség keretében tartják meg az ősi évfordulót.**

...Fogytán a nép, az ének egyre halkabb
s mit szászodokra alkottak az ősök, a falak
tulélik a megmaradtat...

Az Ararát tövéből, Dzsingiss-kán és Tamerlán dúló hordái elől több mint kétmillió Erdélybe menekült örménység köztül, igen sokan telepedtek le Gyergyószentmiklóson és környékén.

Az ősi hazából menekült örményeket, akik már fegyverrel sem tudták védeni életüket, Erdély földjén, különösen a székelyek fogadták meleg szeretettel s csakhamar otthont biztosítottak részükre. Ezek az örmények már két évszázada, magyarok és sokan ősi nyelvüket is elfelejtették.

Történelmüket, az 1887-ben Szamosujvárt magyar nyelven írt „Arménia“ c. folyóirat értékes adataiból, majd több örmény származású jeles író és tudós feljegyzéseiből ismerjük. — Többek között, hogy II. Apafi Mihály idejében örmény országbíró is volt és hogy az Erdélybe menekült örmények — mint Zvedik Lukács az „Arméniában“ megírja, a kereskedelem először Gyergyószentmiklóson, Besztercén, Csiksomlyó, Petele, Görgény, Gyikszépvíz, Erzsébetváros s az örménység mai metropoliszában, Szamosujváron kezdtek meg. És volt idő, mikor Erdély egész kereskedelme, teljesen az örmények kezébe került s különösen a marhakereskedéssel szereztek tekintélyes vagyont.

Eredetileg Kiss Ernő az aradi vértanu és Czucz János tábornok, aki az 1848-as forradalomban jelentős szerepet játszott örmények voltak. Örmény volt Holósy Kornélia és amint Kabdebó Erna írónő mondja Petelei István az erdélyi nagy író is, aki sokszor mondogatta:

— Ha én rendes, józan ember lennék, most a marosvásárhelyi főtérnek kereskedő lennék!...

Enek a kéteser éve szélszortan élő népnek drámai története — amivel foglalkozni nem érdektelen — egy egész külön fejezetet érdemel. Kis beszámolóink inkább az örménység vallás és egyházi életének kialakulásáról emlékszik meg, különös tekintettel Gyergyószentmiklósi, ahol Vákár József plebános, pápai kamaras egyrégebbi szives felvilágosításából idéssük.

Ezek szerint, a gyergyószentmiklósi örményszertartású egyházközség élete 1672-ben kezdődik. Az istentiszteleteiket papjaik vezetésével magán házakban tartották, míg Minász örmény püspök, egy kis kápolnát eszertt híveinek. Majd később 1712-ben örökáron vásárolnak egy megfelelőbb kápolnát. A kápolna azonban hovatovább kiesnek bizonyult.

Végül Theodorovics Mihály biztatására 1730-ban, egy megfelelő templom építéséhez kezdtek, amit négy év múlva, 1734-ben fejeztek be teljesen. Tehát, a 210. ik jubileumi év, az építkezés megkezdésétől, 1730-tól számítva, ebben az évben lesz...

Aszép barokstílusú örményszertartású templom, majd a temető modern átalakítása, a Fogarassy leánynevelő intézet nagyszerű fejlődése, az egyházközség szilárd alapokra történt megalapozása, mint Görög Joachim nevéhez és munkásságához fűződik. Annak a kivételes tehetségű áldott emlékü nagy papnak nevéhez, aki a magyarság társadalmi és közművelődési mozgalmában is mindig mozgató erő volt.

Féltő szeretettel öröködt a hagyományok fölött. Vallását, melynek nyelve örmény, kultúráját és anyanyelvét, mely évszázados együttélésben lett eggyé a székelységgel itt nálunk, ő tette naggyá és maradandóvá.

És most a gyergyószentmiklósi örményszertartású egyházközség ünnepre készül.

Ősi templomának, melyet a Boldogságos Szűz születésének tiszteletére szenteltek fel és amely ez évben 210 éves — nagy évfordulóját akarják megünnepelni, hogy hálaát adjanak a minden emberek teremtetőjének. Egy sokat hányódó nép hajdan dicső multja, szenvedései elevenednek meg gondolatára, hogy astán bő irodalmunk, a bölcsességtől szikrázó legendák

és ősi kultúrájukban rejlő igazságok tegyék könnyűvé a visszaemlékezést...

Főtisztelendő és Nagytisztelendő papjaink! Tanító urak!

A faluért való aggodalmunk, a magábaroskadt, magárahagyott népert folyó küzdelmünk, — mely az ugynevezett „falumunká“-val oly nehezen halad előre — mintha egy gondolattal, meggazdagodott volna.

A nemrég befejezett, „műkedvelő anket“-ünk, amit az „Ellenzék“ kesdeményezésében több oldalról megvitattunk, melyben az igazi műkedvelés, a nép komoly művelődése útját, a falu papja és tanítójában látjuk. Ez az akarásunk most egy újabb fejsezhöz érkezett.

Nagy Elek, a „Keleti Ujság“ vasárnapi számában „Harc az Egyke ellen“ c. írásában, Tavassy Sándor dr. ref. püspökhelyettes szerkesztésében megjelenő „Kialtító Szó“ c. folyóiratban Bíró Sándor tanár „Egy nagy lehetőség“ címmel írt cikkére hivatkozik.

Ebben a cikkben Bíró Sándor tanár azt javasolja, hogy Kodolányi János nagysikerű „Földindulás“ című drámájának propagatív értékét kellene felhasználni, az Egyke elleni küzdelemre.

A cikkirő felsorolja mindazokat a kétségbejött állapotokat, melyek a faluban uralkodnak s egy országos statisztikai kimutatásra hivatkozva, megállapítja, hogy félszázad múlva Romániában nem lesz kisebbségi kérdés. Szerinte az Egyke pusztításai következtében az utóbbi fél évszázad alatt rohamosan elnéptelenedett a vidék.

A helyzet egyre romlik.

Bíró Sándor, Kalotaszeg református egyházmegyéjét hozza fel példának, ahol az esperesi jelentésekből megállapították, hogy azon a vidéken legrosszabb a helyzet s a nép ragyogó színei egyre fakulnak...

A segítés lehetőségeivel már sokat és sokan foglalkoztak — folytatja Bíró Sándor. — Számbavették a gazdasági és lelki tényezők együttes hatását, a városok romboló befolyásának ellensúlyozását. Én most egy olyan lehetőségre szeretném a figyelmet felhívni, mely minden kétséget kizáróan sok hasonnal járna. Ez pedig nem más, mint Kodolányi János híres népszínművének a „Földindulás“-nak minden faluba leendő előadása.

Majd Nagy Elek író, a műkedvelő színjátékos egyik előharcosa, a színészutánpótlásról írt értékes cikke szerzője vessi át a szót.

A „kialtító szó“-ban felvetett ötletet életrevalónak tartja s habár a „Földindulás“-nak hibáit is meglátja (esztétikai szempontból) de olyan darabnak értékeli, melyet elő kell adni. Megemlíti például, hogy a „Földindulás“ magyarországi előadásai sok nézőt felrántak, rengeteg embernek változtatták meg gondolkozását...

Hivatkozik Bíró Sándorra a cikk írójára, aki szószerint ezeket írja:

„Egyik kalotaszegi faluból való oselédem, asszal jött haza a színházból, hogy milyen jó lenne est a darabot otthon, a faluban előadni, mert nálunk is éppen így van.“

Nagy Elek azt javasolja, hogy a „Földindulás“-falvakon, műkedvelőkkel kell előadni. Habár a művészi élményt sohasem tudják a műkedvelők kellőképpen kidomborítani, de előnye az, hogy sokkal közvetlenebb hangulat alakul ki a színpad és a nézőtér között.

Majd így folytatja:

„Rokonok, ismerősök, barátok állanak a színpadon s szavaiknak nagyobb hitele van, mintha városi emberek mondanák el ugyanast. Ezenkívül, a színészek legfeljebb egy-két előadást tarthatnak, de a műkedvelők ott készennek az előadásra. Hetekig, hónapokig folynak a próbák. Egészen természetes, hogy egy ilyen érdekes és az ő életükben is ismert jelenséget tárgyaló színdarabról beszélnek a faluban. Megtárgyalják. A szereplők idésznek belőle s lassan-lassan átmege a köztudatba. Többet ér egy ilyen előadás nevelő hatása, mint egész sereg felvilágosító előadás, vagy népszerű könyv.“

ROVATVEZETŐ: CSIBY LAJOS.

A szép és megható ünnepségről majd részletes beszámolót adunk. (os. I.)

És most áttérek, a hosszú évek során újból és újból elsírt, eljajgatott igazságokra, melyeket illetékesek, csak most kezdenek megérteni.

Rég hirdetjük, a végvárokon küzdő, a falu sorsáért és jövőjéért aggódó néhány ember, hogy a falu papja és tanítója nélkül nincs, nem is lehet falumunka és népnevelés...

A falu szellemi élete — ha erről beszélhetünk — téves és káros utakon jár. A vidék népérdekeinek munkaszolgálatát és szellemi életét az a baráti, munkatársi kör teremtené meg, amiről Bíró Sándor tanár, a népnevelő színdarabokkal kapcsolatban emlit.

Van és kell, hogy legyen a falvakban egy-két ember, akik bizonyos mértékben foglalkoznak népérdeklő kérdésekkel. Hogy ez a terület mennyire válik kedves érdeklődési területté, ahol a lelkek és vér szelleme erkölcsi törvénye is gyökereszkék, az mind-mind, papjaink és tanítóink átérzett hivatása és szellemétől függ.

A falu és népi érdekszolgálat erőtlén és elhibázott papjaink és tanítóink nélkül. És fél munka fog maradni mindaddig, amíg a közösségi nagy munka sikeres elvégzéséhez a természetes és erkölcsi törvényeket, valamint mindazon eszközök igénybevételét mellőzzük, melyek nélkül minden szép akarás és munka csak költői dadogássá válik...

A „Földindulás“ című színmű megrendezését a falvakban papjaink és tanítóinktól várjuk.

Nagy Elek azonban azt javasolja, hogy a munka elkezdése előtt nem ártana átnézni a darab szövegét, amennyiben jelenlegi formájában nem alkalmas műkedvelők számára. Vannak tudniillik olyan részletei, melyek művészi képességet kívánnak, melyek műkedvelők szájából könnyen komikusan hatnak s tönkretethetnek a darab igazi hatását.

Majd befejezésül visszatér Bíró Sándor cikkére.

„Az erdélyi magyarságnak élni kell ezzel a nagyszerű lehetőséggel. — A meddő, esztétikai méltatás helyett fel kell használni a „Földindulás“ hatalmas, történelemformáló erejét. Még pedig egységes központi kezdeményezés irányítása alatt. Ha ez nem történik meg, az egyéni elindulások tovább folynak és ha kisebb eredménnyel is, de megpróbáljuk elgondolásunk érvényesülését“...

E nagyszerű gondolat megvalósítását, életre-hívását, az Egyke pusztításai következtében előálott falu-sorvadás megállítását Önöktől várjuk, akiknek ha eddigi nehéz munkájukban, a falunépe jön segítségére, ugy áldásos munkájuk csak eredményre vezethet.

Adja Isten, hogy úgy legyen.

Csiby Lajos.

Osak itéletnapján...

Misztikus, mohos óriások —
Vezér lehetne köztük bármelyik —
Köszöntöm őket karfelemeléssel —
De közülük egy sem vesérkedik.
Nincs kit vezérelni — és nincs hova.
Szent, szent, szent mozdulatlanág ez itt.
Minden roham őrlt és ostoba,
Szétfutva messze, roppant gyökerek:
En is, majd hogy nem gyökeret verék.
Ha szívárog itt-ott gyanta-vér:
Istennek tetsző illat-áldozat.
Fenn a magasban roppant zöld karok
Amerre elmegyek — csak áldanak.
Minden roham vétkes és ostoba,
Szent, szent a Mozdulatlanág Úra.

Misztikus, mohos óriások,
Főpapi erdő. Hogy ha egyszer ez
Megindul és rohamra organál:
Egész biztos: Itéletnapja lesz.
Hohe Rinne, Szébeni Havasok, 1939. szept. 13.

REMENYIK S.

H I R E K .

— Iszákosok vigyázat. A kihágási bíróság, a szentesítalak monopóliumáról szóló törvénykönyv 591. szakaszának 2. bekezdésében jelölt ismételt iszákosság miatt 1 napi elzárásra és 500 lej pénzbüntetésre ítéli a részegeseket. A bíróság ugyanakkor elrendelheti, az elítélt nevének beírását az iszákosok névsorába, amit ki fognak függeszteni az italmérések helyiségében. Továbbá megtiltják az ilyeneknek a szentesítalak kihasználását is.

